

Bediüzzaman'da meşveret pratiği, kişileri meşveret

Eserlerini kendisi için yazar Bediüzzaman! Zaten herbir risâlesini yüzlerce kez okuması, öncelikle nefsini muhatap aldığıının delili. Daha, Birinci Söz'ün başında, "Birkaç hakikati nefsimle beraber dinle. Çünkü, ben nefsimi herkesten ziyâde nasihate muhtaç görüyorum... Nefsime demiştim. Şimdi, nefsimi diyeceğim..."¹ diyerek dört kere; diğer eserlerinde yüzlerce kez, "Ey nefsim!" diye kendisine hitab eder.

İşte, ilimde deha, görüş ufku çağları tarayan Bediüzzaman, Asr-ı Saadet meşveret anlayışını hizmet sisteminin esası yaparak, mutlaka katılımı sağlar:

"Ve işlerde onlarla istişare et"² "Onların aralarındaki işleri, istişare iledir"³ emriyle, "Kardeşlerimle bir meşverete muhtacım"⁴ diyerek fiilen gösterir. "...hizmet-i Kur'ân'daki kardeşlerimin nazarlarına arz edip meşveret etmek ve onların fikirlerini istimzaç etmek (kaynaştırmak) (...) için (...) onlara müracaat ediyorum"⁵ sözüyle hem meşverete, hem de ehl-i hizmete verilmesi gereken önemi vurgular:

Nur cemaatinde meşveret ve istişare esastır. Siz, meşveretle ne lâzımsa yaparsınız.⁶ Şimdi siz, aranızda münakaşasız bir meşveret ediniz. Kararınızı kabul ederim...⁷ Bu mektupta bir ince meseleyi meşveret sûretiyle reyinizi almak için gönderdik.⁸ Asıl fikir sahibi, sizler ve Risâle-i Nur'un has şakirtleri ve müdakkik naşirleri, meşveretle, hususan Isparta'dakilerle, maslahat ne ise yaparsınız.⁹ Bu kudsî hizmette teennî ile, meşveretle, ihtiyatla çalışmak lâzımdır.¹⁰ Şakirtlerin uygun görmesiyle... o vazifeleri taksim'ül-a'mâl (işbölümü) sûretinde herbir şakirt bir vazifesini yapmaya başlasın.¹¹

Nefis ve hislerin müdahalesiyle, tartışmalı ve sıkıntılı meselelerin meşveretle halledilmesinin yollarını gösterir: Aranızdaki samimî tesanüt ve meşveret-i şer'îye, sizi öyle şeylerden muhafaza eder. İçinizdeki şahs-ı manevinin fikrini, o meşveretle bildirir.¹² Nefis ve şeytan, sizi, kardeşinize karşı itiraza ve haklı olarak tenkide sevk ettiği vakit, deyiniz ki: "Biz, değil böyle cüz'î hukukumuzu, belki hayatımızı ve haysiyetimizi ve dünyevî saadetimizi Risâle-i Nur'un en kuvvetli rabıtası olan tesanüde feda etmeye mükellefiz. O bize kazandırdığı netice itibarıyla dünyaya, enaniyete ait herşeyi feda etmek vazifemizdir" deyip nefsinizi susturunuz. Medâr-ı nizâ (tartışma sebebi) bir mesele varsa meşveret ediniz. Çok sıkı tutmayınız; herkes bir meşrepte olmaz. Müsamahayla birbirine bakmak şimdi elzemdir.¹³

İstişarenin hasımlarına karşı da uyarır: Hürriyetin olduğu gibi, meşveretin de düşmanları vardır: Fikrimce, meşrûtiyetin düşmanı, meşrûtiyeti gaddar, çirkin ve hilaf-ı Şeriat göstermekle meşveretin de düşmanlarını çok edenlerdir.¹⁴ Eğer hürriyeti, meşveret-i şer'îyenin terbiyesine verse, bu milletin eski satvet ve kuvvetini ihyâ edecektir. Eğer veba-yı ağraz-ı şahsiyeye müsadif olsa (rastlasa); istibdad-ı mutlaka (tam diktatörlüğe) dönecek, o çocuk ölecek...¹⁵

Acaba istihdam etmek veya birlikte çalışma zemini oluşturmak için kişileri meşveret edebilir miyiz? Bediüzzaman, çok

çarpıcı bir metot geliştirir: Bir adam onunla teşrik-i mesai etmek (birlikte çalışmak, ortak iş yapmak) ister, seninle meşveret eder. Sen de, sırf maslahat için, garazsız olarak, meşveretin hakkını edâ etmek için desen: “Onunla teşrik-i mesai etme. Çünkü zarar göreceksin.”¹⁶ Yani, tenkit başka bir şeydir, mihenge/ölçüye, teraziye vurmak başka bir şeydir, insanları değerlendirmek bambaşka bir şeydir. Burada, “maslahat, garazsız ve meşveretin hakkını vermek” anahtar kelimelerdir. Bunun dışında yapılan bütün değerlendirmeler gıybettir ve ölü kardeşinin etini yemek gibidir...

Dipnotlar: 1- Sözlür, s. 11.; 2- Kur’ân, Âl-i İmrân, 159.; 3-Şûrâ, 38.; 4- Emirdağ Lâhikası, s. 23.; 5- Mektûbât, s. 394.; 6- Emirdağ Lâhikası, s. 125.; 7- Şuâlar, s. 289.; 8- Emirdağ Lâhikası, s. 339.; 9- Age, s. 96.; 10-Age, s. 73.; 11- Age, s. 164.; 12- Kastamonu Lâhikası, s. 91.; 13- Age, s. 181.; 14- Tarihçe-i Hayat, s. 63.; 15- Beyanat ve Tenvirler, s. 32.; 16- Mektubat, s. 267.